
**THE TEACHER IN PRESCHOOL INSTITUTIONS AND THE PROCESS OF MUSIC-
MAKING WITH THE CHILDREN: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES**

Elena Rakidzhiyska

South-West University "Neofit Rilski" Faculty of pedagogy, Blagoevgrad (Bulgaria)

elena_rakijiiska@mail.bg

Abstract: This article examines some aspects of the generalist teacher's potential in the process of music-making with children in preschool settings in the context of modern educational paradigm. Desired changes in the area of preschool education (in particular musical education) and the role of music pedagogue carry with them lots of opportunities and challenges at the same time. Opportunities as restructuring of the preschool pedagogue's profession are endless. Challenges require deep understanding of the unique period of preschool childhood, cooperation with others, hard work for continuing learning, engagement with all children's high quality education. Challenges require also unused social resources to be included, such as :

- ✓ families and their background in music
- ✓ non- standard family models and their background in music
- ✓ artists and musicians
- ✓ "critical" friends
- ✓ national organizations
- ✓ non-governmental organizations
- ✓ religious communities

In terms of acute shortage of music teachers in the preschool institutions some questions arise in relation to:

- ✓ How the generalist teachers could be encouraged and helped to use some tools to awareness of their beliefs, assumptions and values about their teaching in music?
- ✓ How could they incorporate theory and practice in the process of music-making with the children?
- ✓ How the way of training, planned opportunities and outside support could enrich their own creative musical experience and finally affect their teaching approach to children's musical creativities?

The basic questions concerning why music is taught, what music is taught and how and when music is taught can be found and answered in part in the psychology of music and the psychology of child development. Responsibility, however, rests with the teacher to facilitate children's development in the construction of musical knowledge so as to produce thinkers who are critically and creatively engaged in their aesthetic world.

Keywords: modern educational paradigm, project-based learning music in preschool settings, pedagogy for music teaching in the kindergarden , teachers` reflection.

**УЧИТЕЛЯТ В ПРЕДУЧИЛИЩНИТЕ ИНСТИТУЦИИ И ПРОЦЕСЪТ НА
МУЗИЦИРАНЕ С ДЕЦАТА: ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА**

Елена Ракиджийска

ЮЗУ „Неофит Рилски”, Факултет по педагогика, Благоевград (България)

elena_rakijiiska@mail.bg

Абстракт: Статията разглежда аспекти на потенциала на общо-практикуващите учители в процеса на музициране с децата в детската градина в контекста на модерната образователна парадигма. Желаните промени в областта на предучилищното образование (в частност музикалното образование) и ролята на музикалния педагог носят със себе си едновременно възможности и предизвикателства. Възможностите като реструктуриране на професията предучилищен педагог са безкрайни. Предизвикателствата изискват дълбоко разбиране на уникалния период на предучилищното детство, сътрудничество с другите, упорита работа за продължаващо образование, ангажираност с високо качество на образованието и възпитанието на всички деца. Предизвикателствата изискват също да бъдат включени неизползвани социални ресурси като:

- ✓ семействата и техния бекграунд в музиката
- ✓ нестандартни семейни модели и техния бекграунд в музиката

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

- ✓ артисти и музиканти
- ✓ “критични” приятели
- ✓ национални организации
- ✓ неправителствени организации
- ✓ религиозни общности

В условията на остър недостиг на музикални педагози в предучилищните институции възникват въпроси във връзка с:

- ✓ Как общо практикуващите учители биха могли да бъдат насърчени и подпомогнати да използват инструменти, за да увеличат осъзнаването на своите убеждения, приемането и оценяването на своето преподаване по музика?
- ✓ Как биха могли да обединят теорията и практиката в процеса на музициране с децата?
- ✓ Как начинът на обучение, планирани възможности и външна подкрепа биха могли да обогатят собствената креативност, музикални преживявания, опит на учителя и най-накрая да повлияят върху подходите му на обучение за развитие на детската музикална креативност?

Основните въпроси които засягат защо се преподава музика, каква музика се преподава и как и кога се преподава музика могат да бъдат намерени и да им се отговори от музикалната психология и психологията на детското развитие. Отговорността, обаче, остава на учителя да подпомага детското развитие в конструктора на музикалното знание така че да създава мислители, които са критично и креативно ангажирани с техния естетически свят.

Ключови думи: съвременна образователна парадигма, проектно-базирано обучение по музика в условията на предучилищното образование, педагогика на преподаването по музика в детската градина, рефлексия на учителя.

Желаните промени в областта на предучилищното образование (в частност музикалното образование) и ролята на предучилищния педагог носят със себе си едновременно възможности и предизвикателства. Възможностите са безкрайни като реструктуриране на професията Предучилищен педагог. Предизвикателствата изискват дълбоко разбиране на уникалния период на предучилищното детство, сътрудничество с другите, упорита работа за продължаващо образование, ангажираност с високо качество на образованието и възпитанието за всички деца. Дали всеки учител ще приеме изцяло тези възможности и предизвикателства и ще помогне на всяко дете да получи грижа, знания, умения и подкрепа, от които се нуждае, за да успее в ученето и живота? Дали всеки учител ще използва възможностите, които имаме пред нас днес, за да определи бъдещето на предучилищното образование? Креативен ли е учителят, за да учи децата и да ги подкрепя – тях и техните семейства? Желанието и уменията на учителя да изгради архитектурата на проекти, развиващи музикалността на децата в предучилищна възраст може да допринесе за отговор „Да“ на всички поставени по-горе въпроси.

Проектният метод в музикалното обучение на децата в предучилищна възраст е пряко насочен към творческата саморазвиваща се личност, която учи детето на самостоятелност и увереност в собствените възможности и така стимулира бъдещото му развитие. Той акумулира потенциал за постигане на една от националните цели за образование в отговор на обществените предизвикателства, заложи в европейската стратегия „Хоризонт 2020“ – предучилищната подготовка като една приоритетна област на развитие.

Участието в музикални проекти в и извън детската градина добива особено значим личностно емоционален и социален смисъл за детето. Това участие стимулира максималното разгръщане на художественотворческите потребности, които са предпоставка за усвояване ценностите на музикалната култура. Не как да е, а през *Човека*, който *я преживява като своя*, превръща нейните ценности в своя вътрешна, интимна ценност. Участието на деца и съдействащи възрастни в един музикален проект води до това художественото изпълнение да придобие свой собствен стил – стилът на вживяващата се в него изпълнителска група, която превръща обикновеното изпълнение в социално събитие, т.е. в емоционално ангажирана дейност, еднакво значима и за изпълнителите, и за тяхната публика. Артистичната себеизява, като индивидуализиран творчески акт, се оказва адекватна на възможността за непосредствено и спонтанно творческо общуване вътре между самите изпълнители и между изпълнителската група като цяло и публиката.

Днес преподаването/ученето не е изолиран стремеж, успешното партньорство на всички нива е съществено за ефективно преподаване и учене. *Соло практиката* на общо-практикуващия учител в детската градина в процеса на музициране с децата вече не е достатъчно успешна. Нуждите на детето в неговата цялост – когнитивно, физическо, нравствено, афективно и духовно измерение – изисква от предучилищните педагози да си сътрудничат със семействата и социума в широк план.

Учителят в детската градина трябва да е подготвен за предизвикателствата на промените в семейния модел:

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

- ✓ Баба и дядо като родители;
- ✓ Импликации (въвлечане, участие) в семейния модел на друга личност;
- ✓ Семейство с един родител;
- ✓ Родители и семейства от малцинствени общности – често възникващи проблеми в езиковото общуване на български език;
- ✓ Твърде млади родители (тийнейджъри) ;
- ✓ Други, полагащи грижи за детето (приемни семейства, домове за деца лишени от родителски грижи).

Добрата комуникация, емпатията и познаване на механизмите за справяне в сложни ситуации при нестандартни семейни модели ще активизира включването на родителите, семейството и обществото в съвместни отношения на сътрудничество с учителя и детето в процеса на музициране в детската градина и извън нея.

За успешни партньорства и техните влияния върху преподаването и ученето проектно-базираното обучение по музика в детската градина има ресурси да подпомогне дейности за окуражаване включването на семейството в обучението на децата – ориентирани към семейството като център проекти, интегриращи две-три поколения проекти, конферирани с грижешите се за детето. Да предложи веб-сайт връзки като информационни източници за възпитанието и образованието на детето. Не на последно място да включи и използва личния бекграунд в музиката - своя собствен, на детето, на родителите и семейната общност на детето.

Много неизползвани докрай социални ресурси могат от своя страна да се колаборират успешно с музикални проекти в детската градина:

- ✓ Артисти и музиканти – самодейни и професионални и техни сдружения
- ✓ Национални организации
- ✓ Неправителствени организации
- ✓ Религиозни общности.

В психолого-педагогически план проектният метод и в детската градина дава път на нови принципи на реализиране на образованието, надхвърля схващането за игровото взаимодействие само като типично за предучилищната възраст. Това проличава от съчетаването на съвременните принципи на образование като – **синергетичност** – комплексно балансиращо синтетично формиране при използване и активиране на всички сензорни и енергийни системи на личността; **плуралистичност** (интелектуална, емоционална, поведенческа) – изследване, споделяне, преживяване на различни гледни точки и позиции като механизъм за развитие и култивиране на богата вътрешна личност; **изборност и доброволност** на участието; **формираща непрекъсната диагностика** – перспективно ориентирана към преодоляване на дефицитите и оптимизиране на обучението спрямо участниците, а не към санкциониране и ранжиране; **правствено еволюиране** като критерий за ефективност на взаимните срещи.

Обучението по музика на децата в предучилищна възраст добива ново, съвременно културно измерение в условията на проектно-базираното обучение. Според Я. Мерджанова „придобиването/ отдаването на култура е възможно само при абсолютна условност на съвременното обучение, което, за да бъде адекватно на ученици и учители, трябва да бъде преживяно и създадено от самите тях. Днес можем да говорим и назовем „условието обучение“, т.е. за условност на ролите „учител“ и „ученик“. ... еволюцията на обучението е движение от безусловност като посоки на влияние, разграничение на функции и дейности между учител и ученици към условност – и това значи не просто сменяемост или трансфер на функции и отделни дейности (които остават все същите), а тяхното органично смесване, синергетизиране“ (3).

От гледна точка на педагогическото взаимодействие проектният метод (прилаган и в проектно-базираното обучение по музика в детската градина) ярко отразява подхода към обосновка на принципите на педагогическото взаимодействие. В „Нова забавачница“ Д.Димитров формулира:

- ✓ Принцип за безгранично саморазвитие, обогатяване и взаимностимулиращо сътворяване на съвместния живот;
- ✓ Принцип за самоценност на процеса и удоволствие от съвместната дейност;
- ✓ Принцип за непрекъснато разширяване и усъвършенстване на компетентностите и компетентността на двата субекта;
- ✓ Принцип за смяна (субституция) на функциите;
- ✓ Принцип за инвариантно-вариативно протичане на взаимодействието;
- ✓ Принцип за вертикалните и хоризонталните трансформации. (1)

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

Такава формулировка на принципите отразява важен за педагогическата наука подход, който отчита сложната и противоречива същностна характеристика на процеса на възпитание като педагогическо взаимодействие.

Д. Димитров в книгата си „Обогатяващото педагогическо взаимодействие в предучилищна възраст“ казва: „...в контекста на ускоряващото се обществено развитие ... е нужно да се помогне на педагозите да осъзнаят новата си роля и значимост. Не бива те да бъдат изпълнители на нечия програма, защото най-важните хора *след децата* са тези, които живеят и работят с тях.“ (2)

Как обаче общопрактикуващите учители в детската градина без музикално образование могат да бъдат окуражени да структурират своята педагогика за преподаване на музика, за да се опитат да преодолеят страховете си и да включат теорията, предишни познания и опит в практиката?

Един начин е чрез рефлексията те да увеличат осъзнаването на своите убеждения, предположения и самооценка за преподаването на музика и да разберат важността на това да се потопят в атмосфера на музициране с децата. Базирано на трудовете на Джон Дюи (4) рефлексията е специална форма на размишление, близо свързана с действие, включваща и симултанно рефлектиране и правене, както чрез „рефлексия в дейността“ така и „рефлексия върху дейността“, която включва обръщане назад към дейността известно време след случването ѝ. Първото предполага някаква форма на компетентност на практикуващия, за да може да мисли за дейността в процеса на протичането и и да я модифицира на място. Второто включва съзнателно отделяне и размишление върху дейността след време.

Методът на проекта дава възможност на учителя да получи съдействие от „критични приятели“ – хора на изкуството. В този контакт учителите могат да влязат в допир не само до теоретични аспекти на музикалното образование, а също и да практикуват музика чрез движение, пеене, композиране и импровизации; да получат обратна връзка в коментари и дискусии върху определено свое поведение като стил на преподаване, вербална и невербална интеракция във връзка с отговорите на децата на музикални задачи. „Критичните приятели“ са тези, с които учителите обменят идеи и които дават конструктивен коментар на музикалната практика на учителя. Чрез рефлексията учителите осъзнават, че в музикалното образование на децата в проекта не се интересуваме толкова много от резултата, колкото от процеса на протичане на съвместната дейност. Те също така получават увереност за това колко е важно да се интегрира музиката често и в различни ситуации според индивидуалните нужди на децата.

Историческата панорама на музикалното образование има различни измерения, що се отнася до развитието на предучилищното образование: културни, политически, педагогически, институционални. Все още не сме преодолели споделяното „под сурдинка“, че сериозното изкуство е елитарно, за избраници, които единствено могат да се наслаждават и покровителстват възвишените неща в живота.

Основните въпроси които засягат защо се преподава музика, каква музика се преподава и как и кога се преподава музика могат да бъдат намерени и да им се отговори от музикалната психология и психологията на детското развитие. Отговорността, обаче, остава на учителя да подпомага детското развитие в конструкта на музикалното знание така че да създава мислители, които са критично и креативно ангажирани с техния естетически свят. Учителят трябва да насърчава естествения процес, който лежи в основата на музикалния опит, тъй че да постигне въздействието върху детето, а то идва от природата на музикалното изкуство.

Едно дръзко социално обещание може да се даде и да бъде спазено, ако в условията на по-развито демократично общество се даде реална възможност не просто на отделни личности, а на много хора да преживеят и оценят музиката като изкуство.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- [1] Димитров, Димитър Кр. Нова Забавачница. – Благоевград, Унив.издателство „Неофит Рилски“- 2001.
- [2] Димитров, Димитър Кр. Обогатяващото педагогическо взаимодействие в предучилищна възраст. Концептуално-технологичен модел – София:Издателство „Изкуства“ – 2012.
- [3] Мерджанова, Яна. Привлекателно училище и щастлив ученик – между абсурда и действителността, СТРАТЕГИИ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА, 2004, кн.2.
- [4] Dewey, J. How we think: A restatement of the relation of reflective thinking in the educative process. New York, DC: Heath and Company